

Arařtırma Makalesi / Research Article

Finansal Kiralama Şirketlerinin 2011-2020 Yılları Arasındaki Finansal Performansı

Yusuf GÖR¹ - Fatih Mahmut BİLİCİ²

<u>Gönderim Tarihi</u> <u>03.05.2021.</u>	<u>Kabul Tarihi</u> <u>05.07.2021.</u>
--	---

Önerilen Atıf / Suggested Citation:

Gör, Y. ve Bilici, F. M. (2021). Finansal Kiralama Şirketlerinin 2011-2020 Yılları Arasındaki Finansal Performansı. Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi, 8(2), 94-110.

Öz

Finansal kiralama, küreselleşen finansal sistemlerin kaynak sağlama yöntemlerinden biridir. Özellikle finansal belirsizlik ve kriz dönemlerinde daha çok tercih edilmektedir. Bu çalışmada son on yıllık süreçte finansal kiralama sektöründe yaşanan gelişmeler incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle finansal kiralama sektörüne ilişkin veriler şirketlerin ve ilgili kuruluşların internet sayfalarından elde edilmiştir. Sonrasında finansal kiralama sektörüne ait on yıllık temel göstergeler incelenmiştir. Ardından finansal kiralama sektörünün on yıllık mali tablo verileri trend analizi ile açıklanmıştır. Son olarak finansal kiralama sektörünün mali tablolarından elde edilen verilerle oran analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak finansal kiralama sektöründe yer alan şirket sayısının azalmasına karşın sektörün finansal açıdan büyümeye devam ettiği gözlemlenmiştir. Ayrıca finansal kiralama sektörünün hedef pazarlarında yaşanan gelişmelerden etkilendiği de tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Finansal Kiralama, Aktif Karlılık Oranı, Özsermaye Karlılık Oranı, Trend Analizi

Jel Kodları: M41, G20, M48

Financial Performance of Leasing Companies Between 2011-2020

Abstract

Financial leasing is one of the fundraising methods of global financial systems. It is preferred especially in times of financial uncertainty and crisis. In this study, developments in the financial leasing sector in the last ten years have been analyzed. In this regard, first of all, data regarding the financial leasing sector was obtained from the websites of companies and related institutions. Afterwards, ten-year basic indicators of the financial leasing sector were analyzed. Finally, ratio analysis was performed with the data obtained from the financial statements of the financial leasing sector. As a result, although the number of companies in the financial leasing sector has decreased, it has been observed that the sector continues to grow financially. In addition, it has been determined that the financial leasing sector is affected by the developments in its target markets.

Keywords: Leasing, Asset Profitability Rate, Equity Profitability Rate, Trend Analysis

Jel Codes: M41, G20, M48

1. Giriş

Finansal sistemler, finansal kaynak ihtiyacı olanlar ile finansal kaynak sağlayıcıların bir araya geldiği küresel çapta faaliyet göstermektedir. Finansal sistemlerin içerisinde kaynak sağlama

¹ Doktor Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İİBF, Finans ve Bankacılık Bölümü, yusufgor@karatekin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6818-7906>

² Doktora Öğrencisi, Başkent Üniversitesi, SBE, <https://orcid.org/0000-0002-3107-2379>

konusunda birçok farklı yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden biri olan finansal kiralama kavramı, kiralanan ürünün mülkiyetinin kiralayan şirkette, kullanım hakkının kiralayanda kaldığı bir sözleşme türü olarak tanımlanmaktadır (Koç, 2004:5). Bu sözleşmenin sonunda istendiği takdirde mülkiyet kiracıya geçebilmektedir (Kırlioğlu ve Öztaş, 2015:2). Finansal kiralama, vergi avantajı (Brick vd., 1987: 55), düşük maliyet ve sabit oranlı finansman (Krishnan ve Moyer, 1994:31) gibi faydalar sunmaktadır. Ayrıca küçük ölçekli şirketlerin pazara girmelerini kolaylaştırmaktadır (Bathala ve Mukherjee, 1995:113).

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketleri Kanunu'nda yer alan bir başka tanıma göre; finansal kiralama, bir finansal kiralama sözleşmesine dayanarak kiralayan tarafın finansman sağlamak amacıyla bir varlığın mülkiyetini kira süresi sonunda kiracıya devredilmesine olanak sağlamaktadır (6361 Sayılı Kanunun 3.Maddesi ç. bendi).

İşletmeler, mali imkanları ile teknolojinin hızlı bir şekilde değişmesine ayak uydurmak konusunda oldukça zorlandıkları takdirde; sektörden sektöre geçişle birlikte kuruluş ve faaliyete başlama işlemleri için gerekli makine ve teçhizatın elde edilmesinde finansal kiralama tercih edilmektedir (Maşrap ve Yanık, 2018: 24). Çünkü finansal kiralama, işletmelere düşük maliyet, sabit oranlı finansman, eskimeye karşı koruma gibi avantajlar kazandırmaktadır (Lasfer, 2007: 73). Ayrıca üretim verimliliğinin artmasına ve ekipman modernizasyonuna da olanak sunmaktadır (Abu Orabi, 2014: 26).

Finansal kiralama, anlık nakit çıkışlarını önleyerek; enflasyona karşı kısmi bir koruyuculuk kazandırmaktadır (Kara, 2001: 59). Ayrıca finansal kiralama, kiracı tarafa kira süresi sonunda kiralanan varlığın rayiç bedelinden daha düşük bir fiyatla satın alma hakkı tanımaktadır (6361 Sayılı Kanunun 3.Maddesi ç. bendi). Bununla birlikte finansal kiralama sözleşmelerinin tarafları, kiralama tutarını, ödeme dönemlerini ve ödeme yapılacak para birimini belirleyebilmektedir (Reisoğlu, 2004:52).

Kiralama sözleşmelerinin finansal kiralama olarak kabul edilmesi için aşağıda yer alan özelliklerden en az birine veya hepsine sahip olması gerekmektedir (TFRS 16 md. 63-64):

- Kiralama işlemine konu olan varlığa ilişkin mülkiyetin kiralama süresi tamamlanıncaya kadar kiracıya devrinin öngörülmesi
- Satın alma opsiyonuna sahip olan kiracının, kiralama işlemine konu olan varlığı, kiralama işlemine ilişkin sözleşmesinin başlangıcında bu opsiyonu kullanacağından makul ölçüde emin olması
- Kiralama işlemine konu olan varlığın mülkiyeti devredilmediği durumda dahi, kiralama süresinin kiralama işlemine konu olan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsaması
- Kiralama sözleşmesinin başlangıcında, kira ödemelerinin bugünkü değerinin, kira sözleşmesine konu olan varlığın gerçeğe uygun değerinin tamamına yakını oluşturması
- Kira sözleşmesine konu olan varlığın üzerinde büyük değişiklikler yapılmaması koşuluyla sadece kiracı tarafından kullanılacak özel bir yapıya sahip olması

Standarda göre bir kiralama işleminin finansal kiralama sayılabilmesi için aşağıda yer alan göstergelerden en az birine veya hepsine sahip olması gerekmektedir (TFRS 16 md. 63-64):

- Kiracı kiralama sözleşmesini feshettiği takdirde, kiraya veren tarafın fesih nedeniyle oluşan zararlarının kiracı tarafından karşılanması
- Kiralama işlemine söz konusu olan varlığın kalıntı değerinin gerçeğe uygun değerinde ortaya çıkan değişimlerden kaynaklanan kazanç veya kayıpların kiracıya ait olması
- Kiracının, piyasa fiyatından daha düşük bir kira bedeli ile ikinci bir dönem için kiralamaya devam etme hakkının bulunması

Türkiye’de 31 Aralık 2018’e kadar TMS 17 kullanılmaktayken TFRS 16 yürürlüğe girerek uygulamada yerini almıştır. TFRS 16 ile işletmelerin aşağıdaki istisnalar dışında tüm kiralamalar için kullanılabilmesi belirlenmiştir (Yalçın, 2019: 1620):

- Yenilenemeyen kaynakların araştırılma ve kullanılmasına ilişkin kiralamalar
- TMS 41’de yer alan kiralamalar
- İmtiyazlı hizmet anlaşmaları
- TFRS 15’te yer alan fikri mülkiyet lisansları
- TMS 38’te yer alan haklar

Finansal kiralamanın işleyişi şu şekilde gerçekleşmektedir (fkb.org.tr, 2021):

- Kiracı şirket yatırım malını seçer ve satıcı ile ön anlaşma yapar
- Kiracı şirket bir finansal kiralama şirketine gerekli belge ve evrakları vererek başvurur
- Finansal kiralama şirketi, gerekli incelemeleri yaparak kiracı şirkete teklifte bulunur
- Kiracı şirket teklifi kabul ederse sözleşme imzalanır
- Finansal kiralama şirketi, yatırım malının ön anlaşma ile belirlenen bedelini satıcıya öder
- Finansal kiralama sözleşmesine konu olan mallar kiracı şirkete teslim edilir
- Kiracı şirket, finansal kiralama sözleşmesinde belirlenen kiralaları sözleşmede yer alan ödeme dönemlerinde finansal kiralama şirketine öder ve sözleşmede belirtilen sürede malları kullanır
- Sözleşme süresinin bitiminde sözleşmeye konu olan mallar sözleşmede belirlenen tutar ile kiracıya devredilir

Türkiye’de finansal kiralama, 28.06.1985’te 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile yürürlüğe girmiş olup; günümüzde 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketleri Kanunu ile finansal sistemde yer almaya devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı son on yılda yaşanan gelişmelerin finansal kiralama şirketlerinin finansal performansına nasıl yansıdığını incelemektir. Bu doğrultuda finansal kiralama şirketlerinin mali tablo verileri ve bu verilerden elde edilen oranlar kullanarak trend analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz gerçekleştirilirken literatürde yer alan finansal performansın ölçümde yaygın olarak kullanılan aktif karlılığı ve özsermaye karlılığı oranları (Griffin ve Mahon,1997:17) ile finansal kaldıraç oranı (Fasih Ur Rahman, 2013: 33) kullanılmıştır.

2. Literatür Taraması

Konu ile ilgili gerçekleştirilen literatür taraması neticesinde aşağıdaki çalışmalar kronolojik olarak sıralanmıştır.

Beattie vd. (1998) tarafından yapılan çalışmada 1994 yılı itibariyle kar marjı, aktif karlılığı ve borç/öz kaynak oranları üzerinden İngiltere’de borsada işlem gören 232 şirketin mali tablolarına etkileri incelenmektedir.

Goodacre (2003) tarafından yapılan çalışmada İngiltere’de perakende sektöründe tüm kiralamaların kiracının bilançosunda gösterilmesi durumunda bilanço üzerindeki potansiyel etkisi belirlenmektedir.

Bennett ve Bradbury (2003) tarafından yapılan çalışmada aktif getiri oranı, cari oran gibi oranlar kullanılarak Yeni Zelanda Borsası’nda işlem gören 38 şirkete ait kira sözleşmelerinin aktifleştirilmesinin mali tablolar üzerindeki etkisi incelenmektedir.

Akel, Ergül ve Dumanoglu (2010) tarafından yapılan çalışmada İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda yer alan finansal kiralama firmalarının finansal performansları ve 2008 Krizi sonrası sektörün durumu incelenmiştir.

Ergül ve Akel (2010) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise TOPSİS yöntemi kullanılarak 2008 Krizi'nin etkileri incelenmiştir.

Gritta ve Lippman (2010) tarafından yapılan çalışmada Amerika'daki hava ulaşımı faaliyetlerinde yer alan şirketlerin finansal kiralama işlemlerinin, yıllara göre değişimi yer almaktadır.

Kostolansky ve Stanko (2011) tarafından yapılan çalışmada toplam borç/toplam aktif ve aktif getiri oranları üzerinden faaliyet kiralamalarının S&P 100'de yer alan şirketlerin mali tablolarına etkisi incelenmektedir.

Branswijck vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada borç/özkaynak oranı, aktif karlılığı ve cari oran gibi değişkenler üzerinden faaliyet kiralamalarının Belçika ve Hollanda'da faaliyet gösteren şirketlerin mali tablolarına etkileri incelenmektedir.

Ahmad vd (2011) tarafından yapılan çalışmada Pakistan'da banka dışı mali kuruluşların finansal performansları finansal oranlar kullanılarak incelenmiştir.

Boskovska (2011) tarafından yapılan çalışmada aktif karlılığı ve özsermaye karlılığı oranları kullanılarak Makedonya'daki finansal kiralama şirketlerinin gelişimi incelenmektedir.

Alam vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada aktif karlılığı, özsermaye karlılığı, hasılat getirisi oranları kullanılarak finansal kiralama şirketlerinin performansı incelenmektedir.

Altıntaş ve Sarı (2012) tarafından yapılan çalışmada KDV oranlarında yaşanan değişimin finansal kiralama sektörüne olumsuz katkı yaptığı tespit edilmiştir.

Bostwick vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada, farklı sektörlerden seçilen şirketlere ait kiralamaların aktifleştirilmesinin etkilerini, mali tablo bileşenleri ve oranlar üzerinden incelenmektedir.

Fitó vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada İspanya borsasında işlem gören 52 şirkete ait finansal oranlar kullanılarak; operasyonel kiralamalarının bilançoaya yansımalarının etkileri incelenmektedir.

Şit ve Şit (2013) tarafından yapılan bir diğer çalışmada da 2008 Krizi ve KDV oranında yaşanan değişim sonrası finansal kiralama sektöründe yaşanan değişimler incelenmektedir.

Abu Orabi (2014) tarafından yapılan çalışmada finansal oranlar ile regresyon analizi yöntemi kullanılarak şirketlerin finansal kiralama kararları incelenmektedir.

Bohušová (2015) tarafından yapılan çalışmada finansal oranlar kullanılarak faaliyet kiralamalarının mali tablolara etkisi incelenmektedir.

Öztürk ve Serçemeli (2016) tarafından yapılan çalışmada UFRS 16 sonrası havayolu şirketlerine ait finansal oranlar üzerinden mali tablolarda yaşanacak gelişmeler incelenmektedir.

Sarı vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada 2010-2013 yılları arasında perakende sektöründeki şirketlerin verileri kullanılarak aktif karlılığı, özkaynak karlılığı, borç/varlık ve borç/özkaynak oranları üzerinden UFRS16 sonrası kiralama işlemlerinin mali tablolara etkisi incelenmektedir.

Aktaş vd. (2017) çalışmalarında TFRS 16'nın işletmelerin finansal tablolarını ve bazı finansal oranlarını nasıl etkileyeceğini incelemiştir. Neticede sektörden sektöre değişimle birlikte borçlanma ve karlılık oranların ters yönlü olarak etkileneceği belirlenmiştir.

Ceyhan ve Demirci (2017) tarafından Borsa İstanbul'da yer alan finansal kiralama firmalarının finansal performansları MULTIMOORA metodu ile incelenmektedir.

Sarı ve Güngör (2019) tarafından yapılan çalışmada Borsa İstanbul 100 Endeksinde yer alan firmaların mali tabloları varlık, yükümlülükler ve dönem karı hesaplarında yaşanan değişimlerin faaliyet kiralaması ile ilişkisi incelenmektedir.

Özdoğan ve Uygun (2020) tarafından yapılan çalışmada TFRS 16'ya geçildikten sonra geçişin ardından faaliyet kiralaması işlemlerinde yaşanan değişimleri standartlar ve sektör ortalamalarında yaşanan değişimler ile açıklanmaktadır.

3. Uygulama

Çalışmanın bu kısmı, Türkiye'de finansal kiralama sektörünün gelişimi ile ilgili temel göstergeler ile başlamaktadır. Ardından finansal kiralama şirketlerine ait veriler ile bu verilerden oluşturulan oranların yer aldığı trend analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında yer alan şirketlerin verileri, şirketlere ait internet sitelerinden, Finansal Kurumlar Birliği'nden (FKB), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan (BDDK) ve Kamuyu Aydınlatma Platformu'ndan (KAP) elde edilmiştir.

3.1. Türkiye'de Finansal Kiralama Sektörüne İlişkin Göstergeler

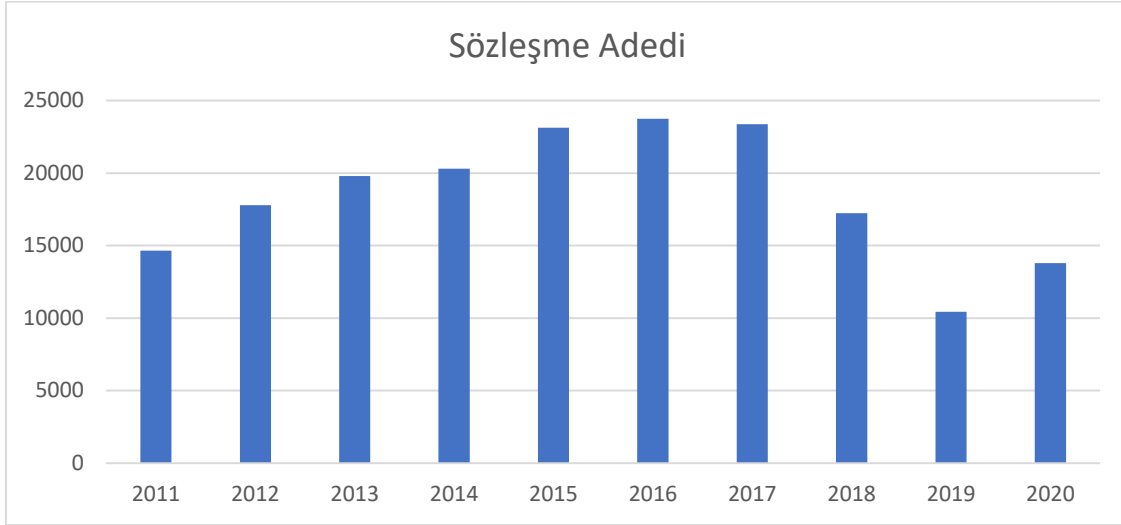
Türkiye'de finansal kiralama sektörüne ilişkin bazı temel göstergeler aşağıda yer almaktadır. Bu kısımda yer alan bilgiler Finansal Kurumlar Birliği (FKB) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 1. *Finansal Kiralama Sektörünün Büyüklüğüne İlişkin Göstergeler*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Şirket Sayısı	28	26	25	24	23	22
Şube Sayısı	143	141	139	131	119	116
Çalışan Sayısı	1504	1519	1453	1401	1232	1206
Müşteri Sayısı	56396	58373	57605	53510	40457	36240

Kaynak: Finansal Kurumlar Birliği verilerinden derlenmiştir.

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere finansal kiralama şirketlerinin sayısı 2015 yılından 2020 yılına kadar sürekli azalmıştır. Buna paralel olarak şube sayısında da azalış yaşanmıştır. Şirket sayısının farklı finansman yöntemlerinin gelişmesi ve leasing şirketlerinin katılım şirketlerine dönüşmelerinin neden olduğu düşünülmektedir. Çalışan sayısı ile müşteri sayısı 2015'ten 2016'ya geçerken artmış ancak 2016'dan sonra sürekli azalmıştır. Bu düşüş, şirket sayısının azalmasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 1. *Finansal Kiralama Sektöründe 2011-2020 Yılları Arası Yapılan Sözleşme Adedi*

Kaynak: FKB ve BBDK bilgileri derlenerek hazırlanmıştır.

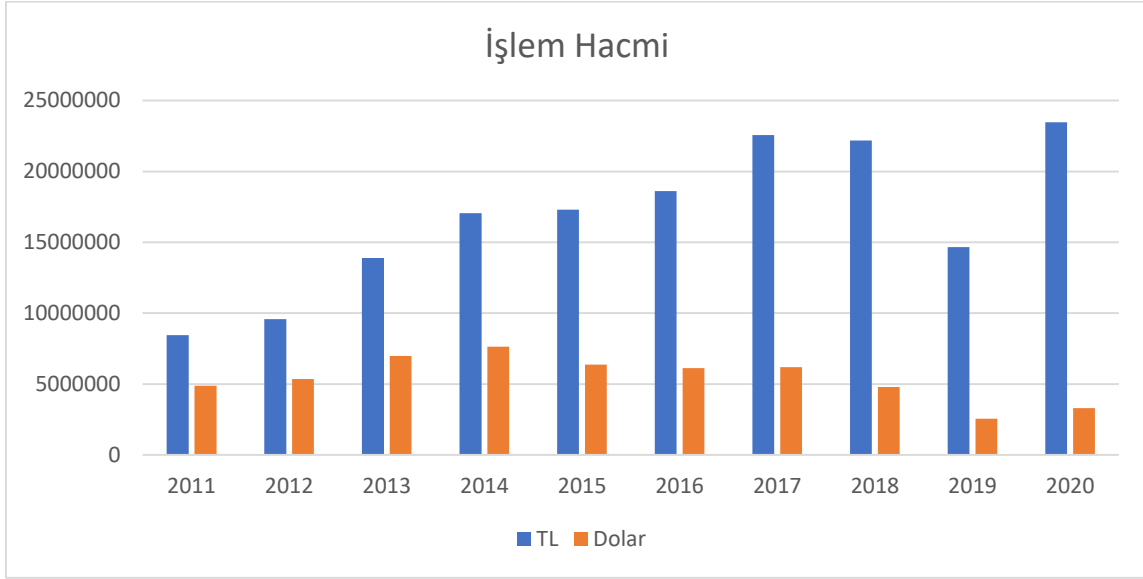
Şekil 1’de yer alan sözleşme sayısı 2016’ya kadar artış gösterirken sonraki yıllarda düşüş göstermiş 2020 yılında ise bir önceki yıla göre artmıştır. 2016-2019 yılları arasında yaşanan düşüş, Türk lirasının dolar karşısında değer kaybına uğraması sebebiyle inşaat sektöründe yaşanan gerilemeden kaynaklanmıştır. Çünkü inşaat sektörü, finansal kiralama sektörü için büyük bir paya sahip hedef pazarlardan biridir.

Tablo 2. *Finansal Kiralama Sektörü Pazar Payı*

Yıl	En çok kiralama yapan sektör	%
2011	İnşaat Makineleri	24
2012	İnşaat Makineleri	32
2013	İnşaat Makineleri	27
2014	Gayrimenkul	29
2015	Gayrimenkul	28
2016	Gayrimenkul	25
2017	İnşaat Makineleri	27
2018	İnşaat Makineleri	21
2019	Gayrimenkul	24
2020	İnşaat Makineleri	18

Kaynak: FKB yıllık raporlarından derlenmiştir.

Tablo 2’ye bakıldığında finansal kiralama sektörünün en önemli pazarının inşaat sektörü olduğu anlaşılmaktadır. Gayrimenkul sektörünün de inşaat sektörü ile ilişkisi düşünüldüğünde, inşaat sektöründe yaşanan gelişmelerin finansal kiralama sektörünü de etkileyeceği anlaşılmaktadır.

Şekil 2. Finansal Kiralama Sektörü 2011-2020 Yılları Arası İşlem Hacmi

Kaynak: FKB yıllık raporlarından derlenmiştir.

Şekil 2’de finansal kiralama sektörünü TL cinsinden işlem hacminin 2019 yılındaki belirgin düşüş haricinde genel olarak arttığı görülmektedir. Dolar cinsinden işlem hacminin ise 2015’ten itibaren düşüş trendinde olduğu ve bu düşüşün 2020’de son bulduğu anlaşılmaktadır. Bu grafiğin sözleşme adedi grafiğine neredeyse paralel olduğu gözlemlenebilmektedir.

3.2. Finansal Kiralama Sektörü Mali Tablolarına Ait Temel Hesaplar

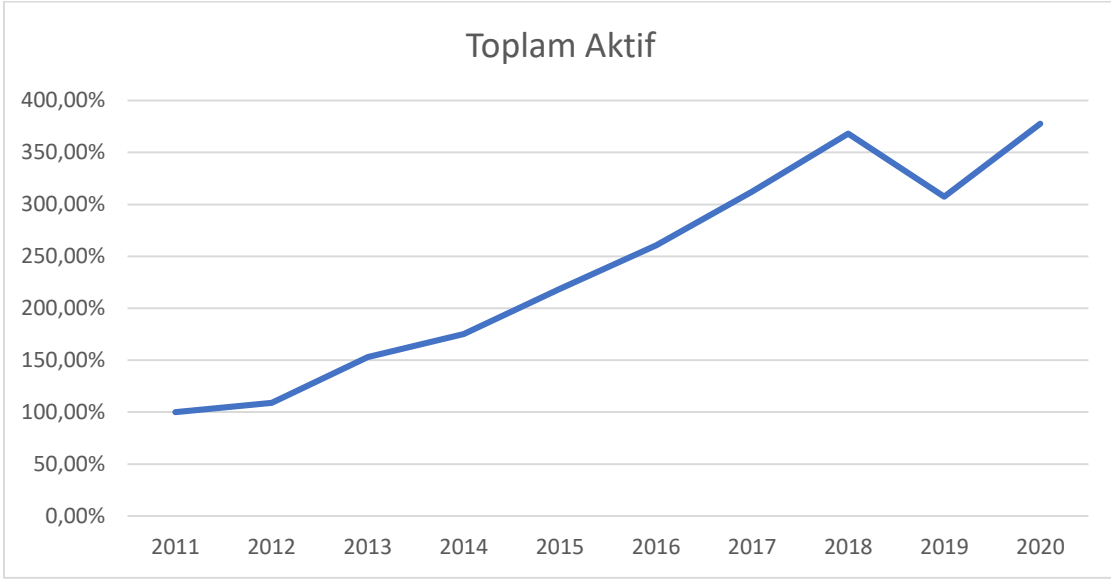
Öncelikle 2011-2020 yılları arasında finansal kiralama sektörüne ait temel mali tablo bilgileri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3. Finansal Kiralama Sektörü Mali Tablolarına Ait Temel Hesaplar

Milyon TL	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Toplam Aktif	18604	20260	28470	32578	40656	48499	58124	68506	57176	70277
Kiralama İşlemlerinden Alacaklar	15112	17154	24957	29485	36718	44022	52018	60707	48721	57278
Takipteki Alacaklar	1416	1489	1865	772	2355	2939	3054	4711	4416	4096
Özkaynak	4177	4614	5343	6093	6930	7801	8604	9601	10376	12431
Yabancı Kaynaklar	14427	15646	23127	26485	33726	40698	49520	58905	46800	57846
Maddi Duran Varlıklar	32	31	62	76	130	239	276	383	658	1103
Net Dönem Karı	510	443	451	526	809	923	952	917	1125	1502

Tablo 3’te verilmiş olan Türkiye’de finansal kiralama sektörüne ait mali tablolarda yer alan temel hesaplarda yaşanan değişimleri gösteren 2011 yılı baz alınarak gerçekleştirilen trend analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Şekil 3. *Finansal Kiralama Sektörü Toplam Aktifteki Eğilim*

Şekil 3'te 2011 yılı baz yıl seçildiğinde finansal kiralama sektörü toplam aktif hesabındaki değişim görülmektedir. Bu şekle göre finansal kiralama sektörünün finansal olarak on yılda yaklaşık dört kat büyüdüğü görülmektedir. Şirket sayısındaki azalışa rağmen sektörün finansal olarak büyümeye devam etmesine bakılarak, sektördeki rekabetin oldukça zorlu olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4. *Finansal Kiralama Sektörü Kiralama İşlemlerinden Alacaklardaki Eğilim*

Kiralama işlemlerinden alacaklar trendi ile toplam aktiflerdeki trendin birbirine paralel olduğu Şekil 4'ten çıkarılmaktadır. Bu paralellik kiralama işlemlerinden alacakların toplam aktifler içindeki ana kalem olmasından kaynaklanmaktadır. Bu paralelliğin yanında kiralama işlemlerinden alacaklarda on yıllık süreçte yaşanan değişimin dört kata aktif toplamından daha yakın olduğu görülmektedir.

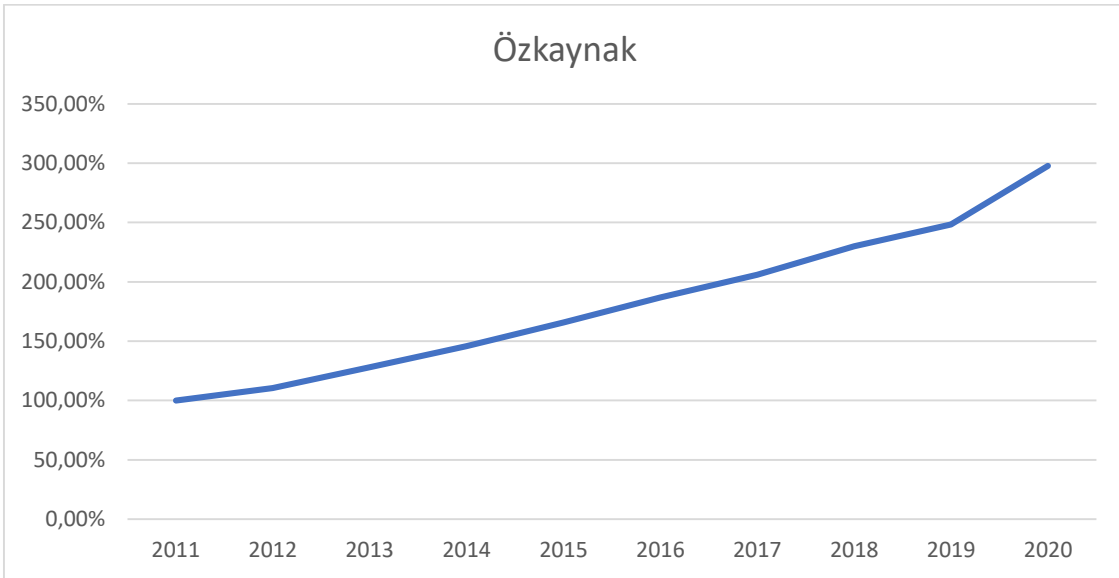

Şekil 5. *Finansal Kiralama Sektörü Takipteki Alacaklardaki Eğilim*

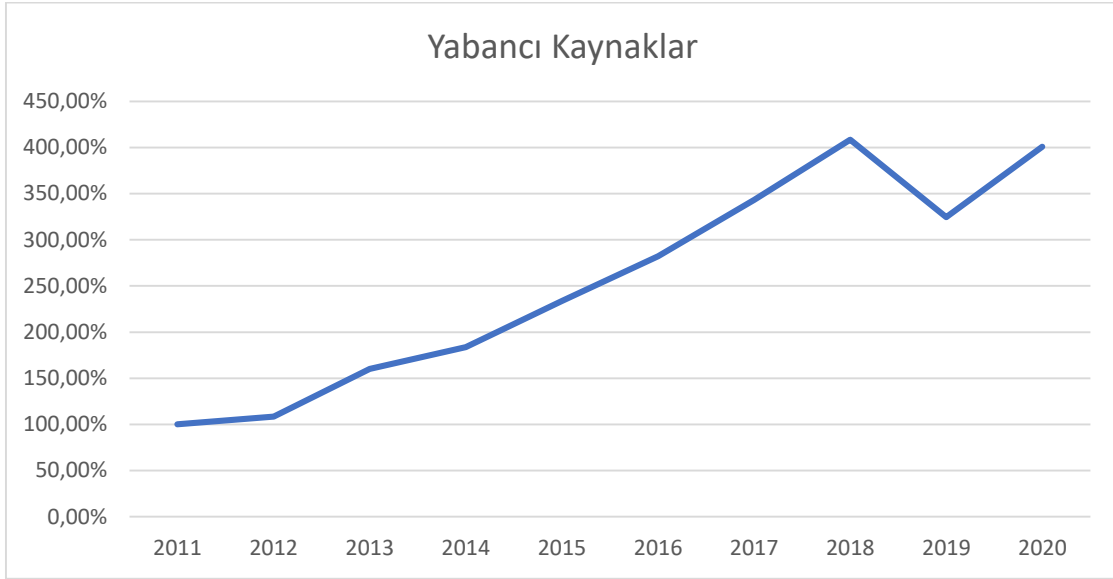
Şekil 5'e bakıldığında yıllar içinde dalgalanmalar olmakla birlikte kiralama işlemlerinden takibe düşmüş alacaklarında yaklaşık üç kat büyüdüğü görülmektedir. On yıllık süreçte sadece 2014 yılında takibe dönüşümün 2011 yılında göre azaldığı anlaşılmaktadır. Bu şekildeki dalgalanmaların konjoktüre ve sektörün politikalarına bağlı olarak geliştiği düşünülmektedir.

Şekil 6. *Finansal Kiralama Sektörü Özkaynaklardaki Eğilim*

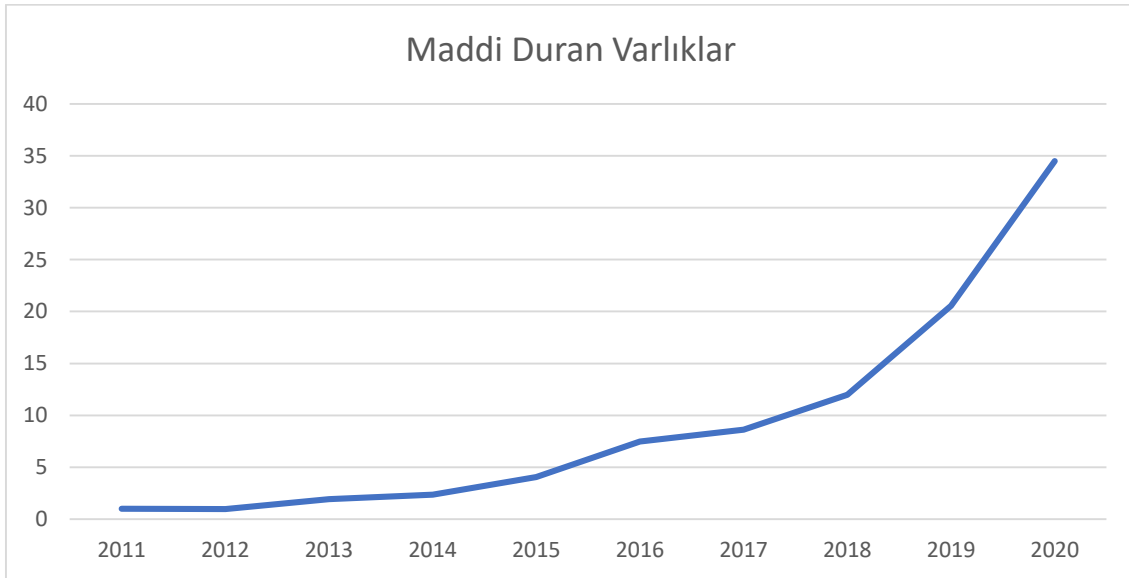
2011-2020 yılları arasındaki on yıllık süreçte finansal kiralama sektörünün özkaynakları yaklaşık üç kat büyümüştür. Bu büyümenin aktif toplamının büyümesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Diğer taraftan bu üç katlık büyümeye karşın, özkaynakların kaynak toplamı içindeki payı genelde beşte bir oranında seyretmektedir.

Şekil 7. *Finansal Kiralama Sektörü Yabancı Kaynaklardaki Eğilim*

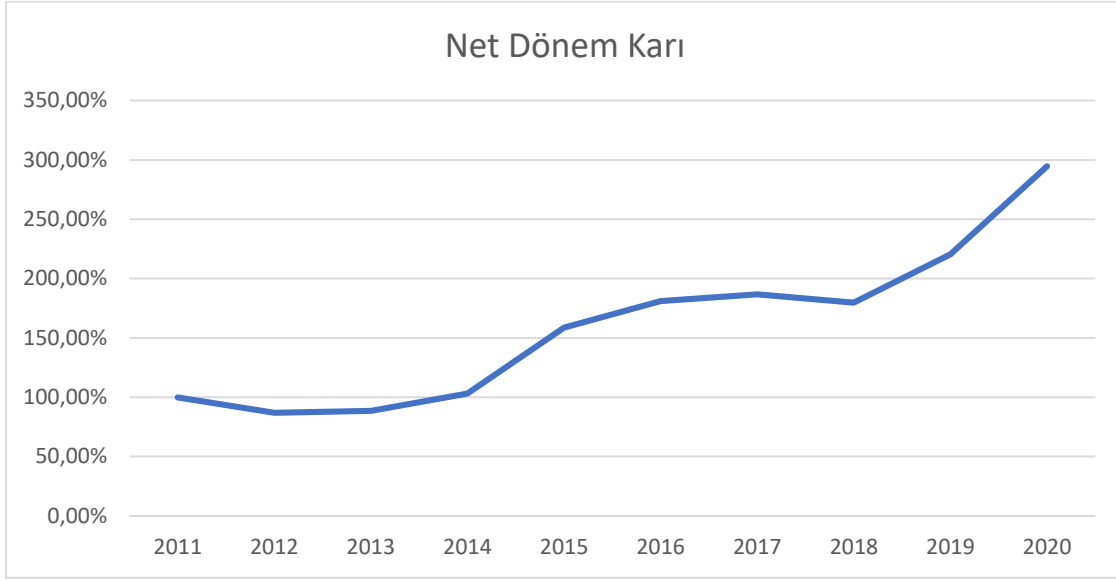
Şekil 7’de finansal kiralama sektöründeki yabancı kaynaklarda meydana gelen değişim görülmektedir. Sektörün yabancı kaynakları, toplam kaynaklarının yaklaşık %80’ini oluşturmaktadır. Yabancı kaynaklardaki değişimim toplam aktifteki değişime paralel olduğu anlaşılmaktadır. Aynı süreçte yabancı kaynakların yaklaşık dört kat büyüdüğü görülmektedir.

Şekil 8. *Finansal Kiralama Sektörü Maddi Duran Varlıklardaki Eğilim*

Finansal kiralama sektöründe tutar olarak çok büyük bir kalem olmasa da sektörün fiziki olarak varlığının temsil edildiği maddi duran varlıklardaki değişim Şekil 8’de yer almaktadır. Şekle göre sektörün maddi duran varlıkları yaklaşık 35 kat büyümüştür.

Şekil 9. *Finansal Kiralama Sektörü Net Dönem Karındaki Eğilim*

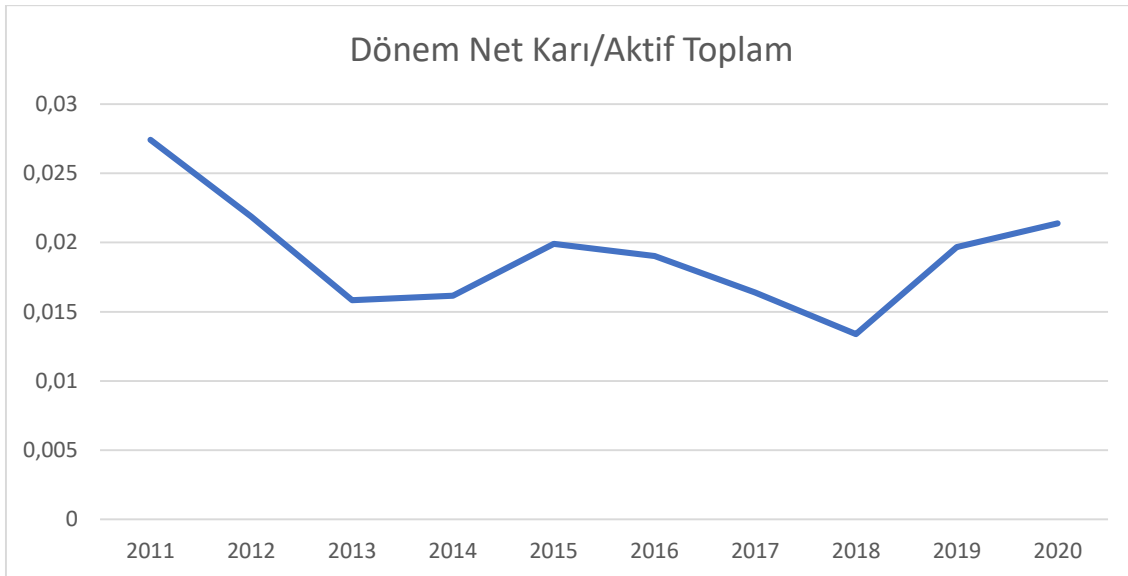

Şekil 9’da finansal kiralama sektöründeki net karın on yıllık süreçteki değişimi görülmektedir. 2011 yılı baz alındığında 2012 ve 2013 yılları haricinde net karın arttığı anlaşılmaktadır. Şirket sayılarının azalmasına rağmen genel olarak karın artması yapılan işlemlerdeki karlılığın arttığını göstermektedir.

3.3. Finansal Kiralama Sektörüne İlişkin Oranlar

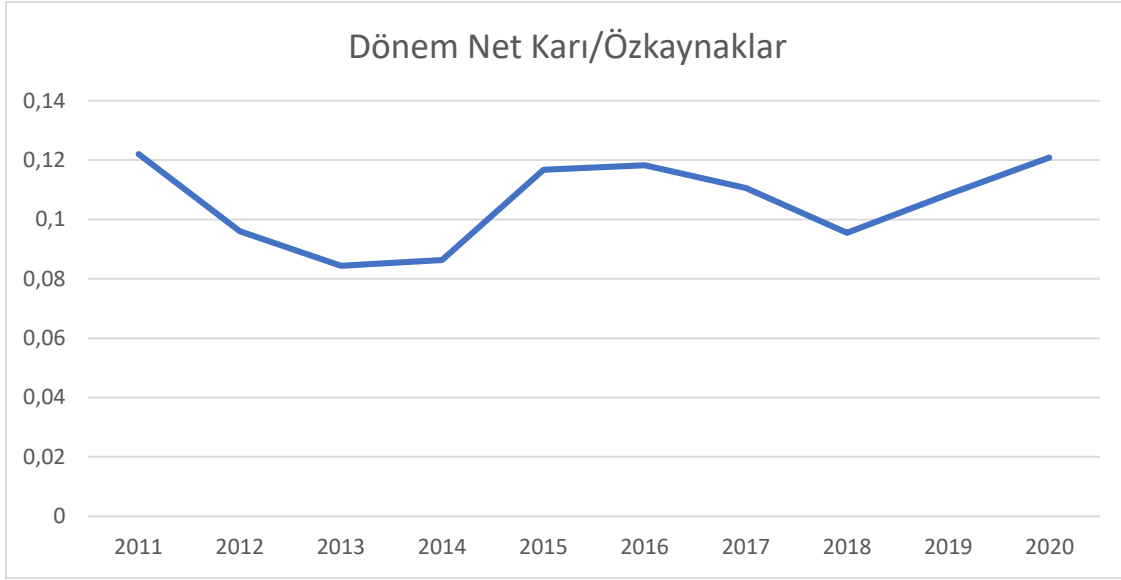
Finansal kiralama sektörü mali tablolarından elde edilen veriler ile oluşturulan oranlara ilişkin şekillere aşağıda yer almaktadır.

Şekil 10. *Aktif Karlılık Oranı*

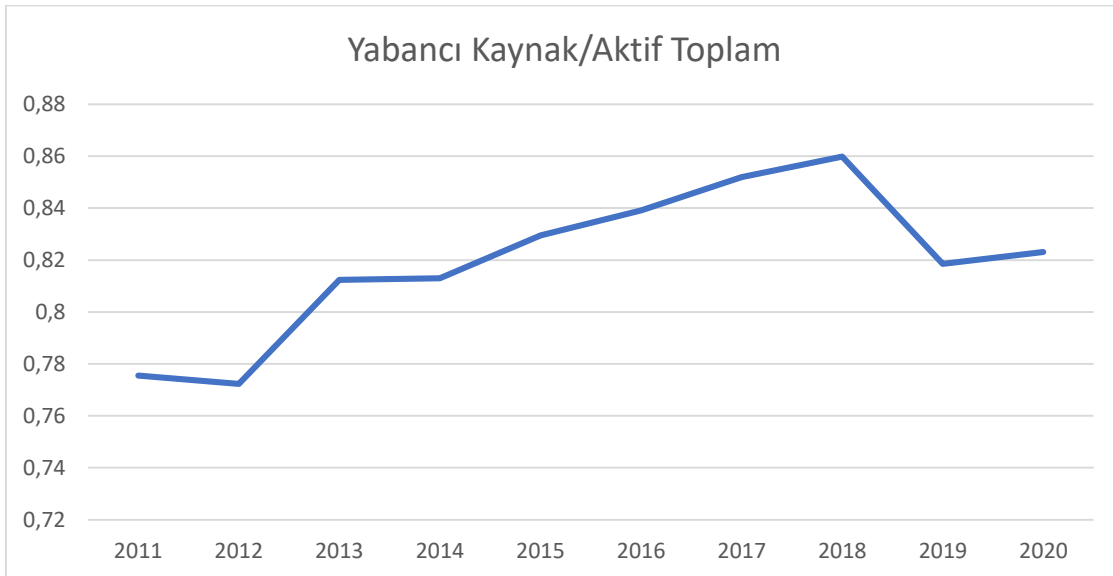
Şekil 10’da finansal kiralama sektörü aktif karlılık oranı (ROA) yer almaktadır. Bu oran, literatürde yer alan çalışmalarda (Alam vd., 2011: 219; Özçelik ve Küçükçakal, 2019:257) sıklıkla kullanılmaktadır. Şekle göre sektörün aktif karlılığı dalgalanmalar yaşamakla birlikte 2011 yılına göre azalmıştır. On yıllık aktif karlılığı grafiğinde aktif karlılığın en yüksek olduğu yıl 2011 olmakla birlikte 2018’deki düşüşün ardından son iki yılda aktif karlılığın yeniden arttığı görülmektedir.

Şekil 11. Özkaynak Karlılık Oranı

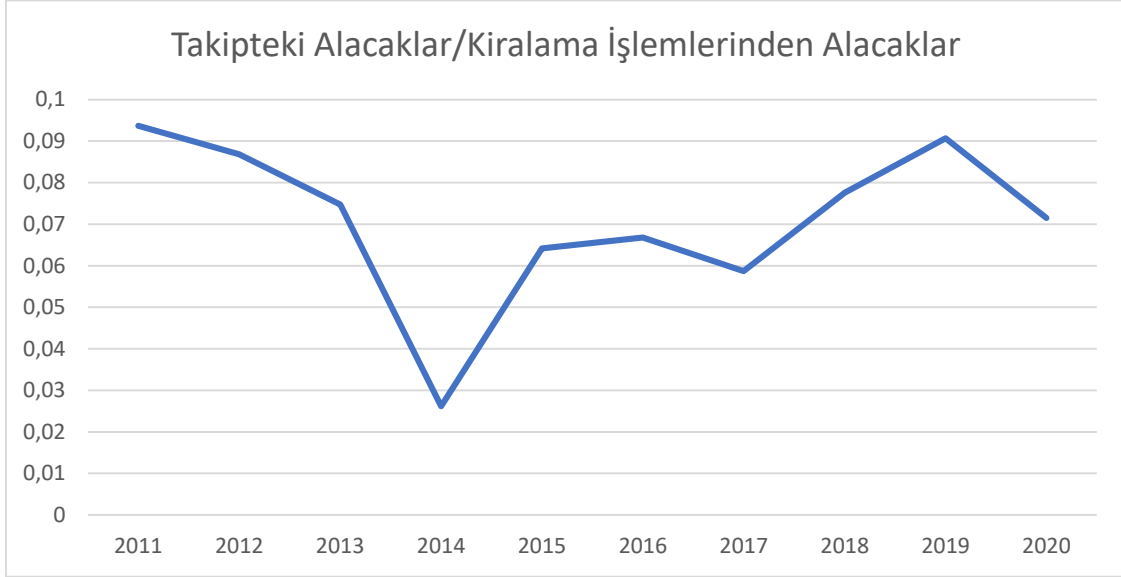
Özkaynak karlılık oranı da literatürde sıklıkla kullanılan bir diğer oran (Alam vd., 2011 :220; Özçelik ve Küçükçakal, 2019:257)olarak karşımıza çıkmaktadır. Şekil 11’de yer alan özkaynak karlılık oranı, (ROE) neredeyse aktif karlılığına paralel bir süreç takip etmiştir. Özkaynak karlılık oranı on yıllık süreçte hemen hemen aktif karlılığının beş katı civarında gerçekleşmiştir.

Şekil 12. Finansal Kaldıraç Oranı

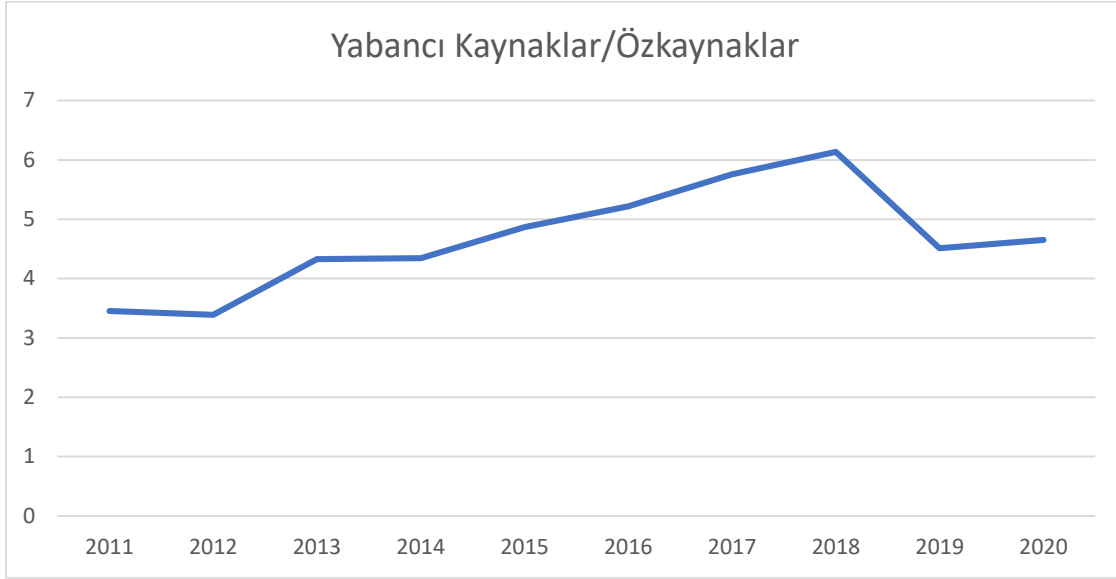

Finansal kaldıraç oranı olarak bilinen yabancı kaynakların aktif toplamına oranı literatürde yer alan çalışmalarda (Özçelik ve Küçükçakal, 2019:257) kullanılan bir diğer oran olarak karşımıza çıkmaktadır. 2011-2020 yılları arasında finansal kiralama sektörü finansal kaldıraç oranına bakıldığında genel olarak arttığı görülmektedir. Finansal hizmetler sunan sektörlerde genel olarak finansal kaldıraç yüksek seyrederek. 2019 yılına gelindiğinde finansal piyasalarda artan belirsizlikler üzerine sektör gerekli adımları atarak yabancı kaynak oranını düşürmüştür.

Şekil 13. *Takibe Dönüşme Oranı*

Şekil 13'te finansal kiralama sektöründeki takibe dönüşüm oranı yer almaktadır. On yıllık süreçte şirketlerin izlemiş olduğu politikalara ve konjoktüre göre dalgalanmalar yaşandığı görülmektedir. Genel olarak %10'un altında seyreden bir takibe dönüşüm oranı gözlemlenmiştir.

Şekil 14. *Yabancı Kaynaklar/Özkaynaklar Oranı*

2011-2020 yılları arasındaki on yıllık süreçte yabancı kaynakların özkaynaklara oranı üç ila altı kat arasında gerçekleşmiştir. Bu denli yüksek bir yabancı kaynak oranı finansal hizmetlerde yer alan sektörler için olağan olsa da her zaman bir mali yapı riski doğurmaktadır.

4. Sonuç

Finansal kiralama sektörünün finansal açıdan belirsizliklerin yaşandığı zamanlarda ve kriz süreçlerinde alternatif bir finansman olanağı sunarak piyasaların canlanmasına olanak sağladığı bilinmektedir. 2011-2020 yılları arasındaki dönemde de yaşanan 17-25 Aralık 2013 olayları, döviz kurlarındaki dalgalanmalar, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ve korona virüs süreci gibi olayların hem doğrudan hem de dolaylı olarak sektörleri etkiledikleri bilinmektedir. Uygulamaya konu olan süreçte yaşanan gelişmelere bağlı olarak kimi zaman hissedilir ölçeklerde kimi zaman ise fazla belirgin olmayacak şekilde finansal kiralama sektörü de etkilenmiştir. Özellikle inşaat sektörünün döviz duyarlılığı finansal kiralama sektörünü de etkilemiştir.

Yapılan uygulama neticesinde finansal kiralama sektöründe yer alan altı şirket sektörden farklı nedenlerle ayrılmıştır. 2011 yılında yirmi sekiz şirket olduğu düşünüldüğünde sektörün şirket sayısı bakımından yaklaşık %25 küçüldüğü anlaşılmaktadır. Bununla birlikte şube sayısı, çalışan sayısı ve müşteri sayısı da azalmıştır. Diğer taraftan bu olumsuzluklara rağmen işlem hacmi 2019 yılı haricinde aşırı bir düşüş yaşamamıştır. Ayrıca dönem net karının da sürekli arttığı görülmüştür. Bu durumda sektörde rekabetin çok zorlu bir şekilde gerçekleştiği söylenebilir.

Uygulama kısmında gerçekleştirilen oran analizleri neticesinde; aktif karlılığının, özkaynak karlılığının ve yabancı kaynak oranlarının çeşitli dalgalanmalar yaşamasına rağmen genel olarak arttığı gözlemlenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarla kıyaslama yapıldığında dönemler ve ülkeler farklı olmakla birlikte; bazı çalışmalarda (Boskovska, 2011; Ahmad vd. 2011) elde edilen sonuçlarla benzer sonuçlar elde edilmiştir. Diğer taraftan bazı çalışmalarda ise (Alam vd. 2011; Akel vd. 2010) izlenen dönem içerisinde söz konusu oranların azaldığı gözlemlenmiştir.

Sonuç olarak, finansal kiralama sektörünün finansal açıdan giderek güçlendiği anlaşılmaktadır. Mevcut süreçte yaşanan pandemi ve kripto para gibi belirsizliklerin yine finansal kiralama sektörüne yeni fırsatlar sunacağını ve finansal kiralama sektörünün gerekli adımları attığı takdirde bu dönemden de güçlenerek çıkacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Abu Orabi, M.M. (2014). The Impact of Leasing Decisions on the Financial Performance of Industrial Companies. *Global Journal of Management and Business Research*, 14(2), 25-44.
- Ahmad, H. K., Raza, A., Amjad, W., and Akram, M. (2011). Financial Performance of Non-Banking Finance Companies in Pakistan. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 2(12), 732-744.
- Akel, V., Ergül, N. ve Dumanoğlu, S. (2010), İMKB'DE İşlem Gören Finansal Kiralama Şirketlerinin 2005-2008 Dönemi Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F.Dergisi*, 18(1), 271-292.
- Aktaş, R., Karğın, S. ve Arıcı, N. D. (2017). Yeni Kiralamalar Standardı UFRS 16'nın Getirdiği Yenilikler ve İşletmelerin Finansal Tablolarına ve Finansal Oranlarına Olası Etkilerinin Değerlendirilmesi. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 858-881.
- Alam, H. M., Raza, A., Farhan, M. ve Akram, M. (2011). Leasing Industry in Pakistan: A Comparison of Financial Performance of Leasing Companies. *International Journal of Business and Social Science*, 2(10), 218-223.
- Altıntaş, T. ve Sarı, E. S. (2012), KDV Oranlarındaki Değişikliğin Türk Finansal Kiralama Sektörüne Etkisi. *Mali Çözüm Dergisi*, 114, 85-97.
- Bathala, C.T. ve Mukherjee, T.K. (1995). A Survey of Leasing in Small Firms. *Journal of Small Business Finance*, 4 (2/3), 113-127.
- Beattie, V., Edwards, K. and Goodacre, A. (1998). The Impact Of Constructive Operating Lease Capitalisation On Key Accounting Ratios. *Accounting and Business Research*, 28(4), 233-254.
- Bennett, B. K. and Bradbury, M. E. (2003). Capitalizing Non-Cancelable Operating Leases. *Journal of International Financial Management and Accounting*, 14(2), 101-114.
- Bohušová, H. (2015). Is Capitalization Of Operating Lease Way To Increase Of Comparability Of Financial Statements Prepared In Accordance With IFRS And US GAAP?. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 63(2), 507-514.
- Boskovska, D. (2011). Leasing Sector In Macedonia-States And Trends. *Annals of the University of Petroşani, Economics*, 11(4), 45-52.
- Bostwick, E. D., Fahnestock, R. T. and O'Keefe, W. T. (2013). Effects Of Lease Capitalization Techniques On Key Measures Of Financial Performance. *Journal of Finance & Accountancy*, 12, 91-102.
- Branswijck, D., Longueville, S. and Everaert, P. (2011). The Financial Impact Of The Proposed Amendments To IAS 17: Evidence From Belgium And The Netherland. *Accounting and Management Information Systems*, 10(2), 275-294.
- Brick, I. E., William, F. and Marti, S. (1987). Leasing And Financial Intermediation: Comparative Tax Advantages. *Financial Management*, 16(1987), 55.
- Ceyhan, İ. F. ve Demirci, F. (2017), MULTIMOORA Yöntemiyle Finansal Performans Ölçümü: Leasing Şirketlerinde Bir Uygulama. *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 8(15), 1-20.
- Ergül, N. ve Akel, V. (2010). Finansal Kiralama Şirketlerinin Finansal Performansının TOPSIS Yöntemi İle Analizi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 12(2). 91-118.

- Fasih Ur Rahman, S. S. (2013). Relationship Between Financial Leverage and Financial Performance: Empirical Evidence of Listed Sugar Companies of Pakistan. *Global Journal of Management and Business Research Finance*, 13(8), 33-40.
- Finansal Kurumlar Birliği. Finansal Kiralama. <https://www.fkb.org.tr/sectorler/finansal-kiralama/>
- Fitó, M. À., Moya, S. and Orgaz, N. (2013). Considering The Effects Of Operating Lease Capitalization On Key Financial Ratios. *Spanish Journal of Finance and Accounting*, 42(159), 341-369.
- Goodacre, A. (2003). Operatinglease Finance In The UK Retail Sector. *The International Review Of Retail, Distribution and Consumer Research*, 13(1), 99-125.
- Griffin, J. J. and Mahon, J. F., (1997). The Corporate Social Performance And Corporate Financial Performance Debate. *Business and Society*, 36(1), 5-31.
- Gritta, R. and Lippman, E. (2010). Aircraft Leasing and its Effect on Air Carriers Debt Burdens: A Comparison Over The Past Several Decades. *Journal of the Transportation Research Forum*, 49(3), 101-110.
- Kara, İ. (2001), Leasing İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi (ABD Uygulaması). *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 1(3), 57-71.
- Kırılıoğlu, H. ve Öztaş, S. (2015). Türkiye’de Finansal Kiralama İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 1(2), 1-21.
- Koç, M. (2004). *Finansal Kiralama (Leasing)* (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Kostolansky, J. and Stanko, B. (2011). The joint FASB/IASB lease projects: Discussion and industry implications. *Journal of Business & Economics*, 9(9), 29-35.
- Krishnan, V. S. and Moyer, R.C. (1994). Bankruptcy Costs And The Financial Leasing Decision. *Journal of Financial Management*, 23, 31-42.
- Lasfer, M. (2007). Financial Drivers and Implication of Leasing Real Estates Assets. The Donladson-Lasfer’s Curve. *The Journal of Corporate Real Estate*, 9(2), 72-94.
- Marşap, B. ve Yanık, S. (2018). IFRS 16 Kapsamında Kiralama İşlemlerinin Finansal Raporlamaya Etkisinin İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (80), 23-42. DOI: 10.25095/mufad.465900
- Mevzuat Bili Sistemi. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketleri Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6361&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Özçelik, H. ve Küçükçakal, Z. (2019). BİST’de İşlem Gören Finansal Kiralama ve Faktoring Şirketlerinin Finansal Performanslarının TOPSIS Yöntemi ile Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81), 249-270.
- Özdoğan, B. ve Uygun, U. (2020). TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardından TFRS 16 Kiralamalar Standardına Geçişte BİST Şirketlerine Yönelik Sektörel Etkilerin Karşılaştırmalı Analizi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 209-227.
- Öztürk, C. (2016). UFRS 16 Kiralama İşlemleri Standardının Eski UMS 17 Standardı İle Karşılaştırılması Ve Almanya Ve Türkiye’de Hisse Senetleri Halka Açık Olan Hava Yolu Şirketlerinin Finansal Durumuna Etkisi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. 18(1), 1-50.
- Öztürk, M. ve Serçemeli, M. (2016). Impact of New Standard “IFRS 16 Leases” on Statement of Financial Position and Key Ratios: A Case Study on an Airline Company in Turkey, *Business and Economics Research Journal*, 7(4), 143-157.

- Reisoğlu, S. (2004), Finansal Kiralama Sözclemeleri ve Uygulama Sorunları. *Bankacılar Dergisi*, 48,47-65.
- Sarı, E. S. ve Güngör, N. (2019). UFRS 16'nın BİST 100 şirketlerinin finansal göstergelerine etkisi üzerine bir inceleme. *PressAcademia Procedia*, 9(1), 90-94.
- Sarı, E. S., Altıntaş, T. ve Taş, N. (2016). The Effect Of The IFRS 16: Constructive Capitalization Of Operating Leases In The Turkish Retailing Sector. *Journal of Business, Economics and Finance*, 5(1), 138-147.
- Şit, M. ve Şit, A. (2013), Türkiye'de Finansal Hizmetler Sektörün Gelişimi: Finansal Kiralama Sektörü Örneđi. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(5), 35-47.
- Uluslararası Finansal Raporlama Standardı 16. TFRS 16 Kiralamalar Standardı, https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TFRS/TFRS_16.pdf
- Yalçın, S. (2019). Muhasebe Mevzuatı Ve Standartlarında Kiralama İşlemleri: Muhasebeleştirme, Ölçüm, Sunum ve Açıklamalar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72) , 1619-1641. DOI: 10.17755/esosder.521620.